

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3205/2015. (X. 27.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

1. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 3. § (4) bekezdése, 20. § (1) és (3) bekezdése, valamint 308. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 3. § (4) bekezdése, 20. § (1) és (3) bekezdése, valamint 308. § (1) bekezdése nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

Indokolás

[1] 1. Az indítványozó és társai ellen indult büntető ügyben az indítványozó jogi képviselője útján a büntető ügyben eljáró bíróságnak (Szolnoki Törvényszék) az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke általi kijelölése kapcsán alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. (3175/2015. (IX. 23.) AB végzés). Ebben a panaszban az indítványozó még az OBH elnöke általi bíróság-kijelölés alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezéseket támadta. Az alkotmányjogi panasz benyújtását követően az Alkotmánybíróság – mások panasza alapján eljárva – a 36/2013. (XII. 5.) AB határozatában a bírósági ügyáthelyezés korábban hatályban volt szabályozását alaptörvény-ellenesnek találta. Erre tekintettel az indítványozó büntető ügyében a Szolnoki Törvényszék illetékessége hiányát állapította meg, és az eredetileg illetékes bírósághoz, a Fővárosi Törvényszékhez tette át az ügyet. A Fővárosi Törvényszék azonban ugyancsak illetékessége hiányát állapította meg. Ezt követően a Kúria a Bkk.III.494/2014/4. számú végzésében eljáró bíróságnak a Szolnoki Törvényszéket jelölte ki.

[2] Ennek nyomán az indítványozó korábbi alkotmányjogi panaszát 2014. június 6. napján kiegészítette, és – egyebek mellett – az Alkotmánybíróságról szóló

2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján újabb alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Ebben – a Kúria Bkk.III.494/2014/4. számú végzésével összefüggésben – a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 3. § (4) bekezdése, a 20. § (1) és (3) bekezdései, továbbá a 308. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének, illetve nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az Alkotmánybíróság a kiegészített indítványnak ezt a részét mint önálló alkotmányjogi panaszt, melynek elbírálása külön eljárásban célszerűbbnek mutatkozott, az Abtv. 58. § (3) bekezdése alapján elkülönítette.

- [3] A panaszos véleménye szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességes eljáráshoz való jogot, ezen belül a fegyverek egyenlőségének elvét sérti, hogy a bíróságok között felmerült hatásköri vagy illetékességi összeütközés megszüntetése során a kijelölési eljárásban a bíróságoknak kötelező az ügyészség álláspontjának beszerzése, miközben a terhelt és a védő álláspontja nem jelenhet meg. Mindez az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében biztosított védelemhez való jog csorbítására is alkalmas.
- [4] A Be. 3. § (4) bekezdése kizárja a jogorvoslatot a Kúria döntése, így a Be. 20. §-ában szabályozott hatásköri vagy illetékességi összeütközés, illetőleg az illetékességet meghatározó körülmények hiánya miatti eljárás esetében is. Az indítványozó szerint a Kúrián „elsőfokú eljárásban született végzés” elleni rendes jogorvoslat kizártsága az Alaptörvény XVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével ellentétes. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy – a kifogásolt kúriai végzésben foglaltak értelmében – a Kúria döntése nem a korábbi, az OBH elnöke által hozott határozatnak „szerez érvényt [...], hanem egy új kijelölési eljárást lezáró döntés”. Mindez viszont a konkrét ügyben azt jelentette, hogy „az eljárás terheltjei alapjogainak érvényesíthetősége tovább erodálódott, hiszen az új kijelölési eljárásban nem vehettek részt, és jogorvoslati joguk nem volt”.
- [5] A Be. 308. § (1) bekezdése értelmében a tárgyalás megkezdése után áttételnek csak akkor van helye, ha – egyebek mellett – az ügy elbírálására a Be. 17. § (5)–(6) bekezdése szerint más bíróság illetékes. Az indítványozó szerint sérti a törvényes bíróhoz való jogot, hogy az illetékesség akkor is rögzül, ha annak eredeti megállapítása szabálytalanul, törvénytelenül vagy akár alaptörvény-ellenesen történt. Az a tény, hogy az ügyben eljáró felsőbb bíróságnak hivatalból is észlelnie kell azt, hogy az elsőfokú ítélet jogsértő eljáráson alapul, arra a kizárólagos következményre vezet, hogy az elsőfokú eljárást meg kell ismételtetni. Így a terheltnek újabb joga, az eljárás ésszerű időn belül való befejezéshez fűződő joga is sérül.

- [6] A megjelölt szabályokat az indítványozó az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 6. és 13. cikkébe (tisztességes eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jog) is ütközőnek tartotta.
- [7] 2. Az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság tanácsban járt el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) és (2) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [8] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem fogadható be, mert nem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdésében, illetve a 29. §-ában foglalt feltételeknek az alábbiak miatt.
- [9] 2.1. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint: „Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.” Az alkotmányjogi panasz befogadásának tehát feltétele, hogy a bírói eljárásban alkalmazzák az alkotmányjogi panasszal támadott jogszabályt. A Be. 308. § (1) bekezdése az ügy áttételére vonatkozó szabályt fogalmaz meg, melyet a Kúria a Bkk.III.494/2014/4. számú végzésében nem alkalmazott, azzal összefüggésben az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme a kijelölési eljárásban nem következhetett be. Ugyanez igaz a Be. 20. § (1) bekezdésére is: ez a rendelkezés az eljáró bíróságnak hatásköri, illetve illetékességi összeütközés miatti kijelöléséről szól. A kúriai végzés azonban a Be. 20. § (3) bekezdésén alapul. A bírói döntés indokolása – amellet, hogy részletesen elemzi az illetékességi összeütközés kérdéseit és a kijelölés eseteit – a 4. oldalon kifejezetten rögzíti, hogy „jelen eljárásjogi helyzetben az illetékesség kérdéses; azonban nincs szó illetékességi összeütközésről, mivel érvényesen csupán a Szolnoki Törvényszék végzése által vitatott az illetékesség, a Fővárosi Törvényszék végzését ugyanis a Fővárosi Ítéletábla hatályon kívül helyezte”.

- [10] 2.2. Az Abtv. 29. §-a értelmében „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be”. Az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz a Be. 3. § (4) bekezdésével, illetve 20. § (3) bekezdésével összefüggésben ezt a feltételt nem elégíti ki.
- [11] Ami a Be. 3. § (4) bekezdését illeti, ez a rendelkezés úgy fogalmaz, hogy a Kúria határozatai ellen rendes jogorvoslatnak nincs helye. A panasz indokolása értelmében e szabály egyrészt a tisztességes eljáráshoz, másrészt a jogorvoslathoz való jogot sérti, mert a lényegét tekintve elsőfokú eljárásban született végzés elleni fellebbezést a törvény kizárja. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a felhozott indokok alapján a támadott rendelkezés és a tisztességes eljáráshoz való jog között alkotmányjogilag értékelhető kapcsolat nem áll fenn: a tisztességes eljáráshoz való jogból a döntések elleni jogorvoslat biztosításának kötelezettsége nem vezethető le.
- [12] A felhozott érvek fényében csak a jogorvoslathoz való alapjog sérelme merülhet fel. A jogorvoslathoz való jog azonban – az alkotmánybírósági gyakorlat fényében – csupán az ügydöntő (érdemi) határozatok kapcsán foglalja magában egy másik fórumhoz való fordulás lehetőségét, mely jelleget a vizsgált döntés tárgya és személyekre gyakorolt hatása szerint kell megítélni. {2/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 109.; 9/2013. (III. 6.) AB határozat, Indokolás [28], 3057/2015. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [61]; 3124/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [43]} Az eljáró bíróságot kijelölő döntés nem ügydöntő vagy érdemi határozat. Ha az illetékes bíróság nem állapítható meg, mert az illetékességet meghatározó körülmények sem állapíthatók meg, akkor a Kúria nem az ügy érdemében (vagyis a büntetőjogi felelősség tárgyában) határoz, hanem az eljárás lefolytatásának egyik nélkülözhetetlen feltételéről, az eljárás egyik főszemélyéről, a konkrétan eljáró bíróságról dönt. Ezzel biztosítja, hogy az ügy bíróság elé kerülhessen, s a bírósághoz fordulás joga, illetve a tisztességes eljáráshoz való jog egyáltalán érvényesülhessen. Ez a döntés arra az esetre pótolja a „törvényes bíróságot”, amikor a jogszabályi rendelkezések alapján az illetékes fórum nem állapítható meg. Ez önmagában a terhelt jogait és kötelezettségeit nem érinti, az ő helyzetére kihatással nincs. A jogorvoslathoz való joggal kapcsolatban tehát a panasz sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet nem vet fel.
- [13] A Be. 20. § (3) bekezdésével összefüggésben a panasz szintén nem elégíti ki az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményt. A panaszos e rendelkezéssel kapcsolatban – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdése alapján – az ügyészi indítvány kötelező beszerzésének az előírását kifogásolta. Ez a bekezdés

azonban – szemben a 20. § (1) bekezdésével – nem tartalmazza az ügyészi indítvány beszerzésének a kötelezettségét: csupán a kijelölés indokát, illetve a kijelölő bíróságot rögzíti. Az indítványozó által állított alkotmányossági probléma tehát nem következik a törvényi előírásból. A (3) bekezdés esetleges megsemmisítésével az állított jogsérelem nem volna kiküszöbölhető. Kétségtelen, hogy a Kúria végzésének indokolása (3. oldal) a Be. 20. § (3) bekezdésének alkalmazása vonatkozásában is úgy fogalmaz, hogy szükséges az ügyészi indítvány beszerzése. A végzés Alaptörvénnyel való összhangja azonban az Abtv. 27. §-ának előírása folytán nem vizsgálható (az indítványozónak a végzés megsemmisítésére irányuló panaszát az Alkotmánybíróság a 3175/2015. (IX. 23.) AB végzésével visszautasította).

- [14] 3. Az indítványozó kezdeményezte azt is, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a támadott törvényi szabályok ellentétesek az Egyezmény 6. és 13. cikkével. Tartalmában ez törvény nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló indítvány. Az Abtv. 32. § (2) bekezdése értelmében jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára irányuló eljárást az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kormány, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész, valamint az alapvető jogok biztosa indítványozhat, valamint a bírósági eljárás felfüggesztése mellett az egyedi ügyben eljáró bíró kezdeményezhet. Az indítványozó nem tartozik a felsoroltak közé, alkotmányjogi panasz keretében jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálata nem kérhető.
- [15] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – figyelemmel az Abtv. 26. § (1) bekezdésére, 29. §-ára és 32. § (2) bekezdésére – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *c*) és *h*) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2015. október 12.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2794/2015.

